

Trong suốt hai năm qua, truyền thông nhà nước Việt Nam đã thường xuyên mô tả mặt tiêu cực và linh mục như là "những kẻ gây rối" những người đã "kích động bạo loạn, vu cáo chính quyền, không tôn trọng đất nước, coi thường pháp luật, và xúi giục giáo dân vi phạm pháp luật" [1]. Những cáo buộc như thế liệu có đúng khi nhìn ra cuộc gặp gỡ của Đức Thánh Cha Bênêđictô XVI và vị lãnh đạo cộng sản Việt Nam Nguyễn Minh Triết vào ngày 11 tháng Mười Hai năm biên minh cho những cuộc đàn áp thường tay mặt này đây những chứng liệu Giáo Hội tại Việt Nam.

Phải chăng thực sự hiện đang gia tăng khuynh hướng chống lại con đường đi để đưa họ là họ đi thi những người Công Giáo Việt Nam? Mặt khác thì rõ ràng mối quan hệ giữa Nhà nước và Giáo Hội tại Việt Nam được thể hiện tại Tổng Giáo Phận Sài Gòn hôm 28 tháng 11 đã thường thấy bác bỏ ý niệm này.

Đi để là chi?

Truyền thông của Đức Tổng Giám mục Giuse Ngô Quang Kiệt của Hà Nội có thể làm sáng tỏ vấn đề này. Trong suốt các giám mục tại Việt Nam, vị giám mục chân chính nổi lên như là một nhà lãnh đạo với nhiều xung đột với chính quyền hơn những người khác. Tuy nhiên, gán cho ngài cái nhãn là người là của con đường đi để đưa thì thật đáng ngạc nhiên, một kiểu luận điệu thiêu của sự thường được đưa ra làm bình phong mặt khi có ai muốn buộc tội đi phẫn của mình.

Như tuyên bố của Hội đồng Giám Mục Việt Nam khi trước đây về những cáo buộc của Ủy ban Nhân Dân thành phố Hà Nội hai năm ngoái thì Đức Tổng Giám Mục Ngô Quang Kiệt không làm điểu gì sai khi kêu gọi tín hữu của mình cứu nguy một cách ôn hòa trước Tòa Khâm Sát Hà Nội như là một thường hướng tìm kiếm đi thi chân thành những kiên quyết với chính quyền và khát vọng chính đáng của người Công Giáo khi họ không còn lựa chọn khác: đòi hỏi tài sản của họ và đã bị chính quyền chiếm đoạt bất hợp pháp.

Thay vì lắng nghe người dân, ban đầu chính quyền chọn cách phớt lờ, gây nhiều căng thẳng hơn là làm sáng tỏ vấn đề, sau đó lại đi xa hơn là chiếm đoạt bạo lực và thậm chí của mình trong khi tiến công bạo lực vào người Công Giáo. Cùng một thời điểm, dưới áp lực quốc tế, chính quyền đã hứa sẽ trước Tòa Khâm Sát trước khi quanh co bởi các công khai bằng cách phá hủy tài sản đang tranh chấp với sự trợ giúp của một lực lượng hùng hậu gồm công an, an ninh, dân quân, chó nghiệp vụ thay vì trao trả lại cho chủ sở hữu hợp pháp của nó.

Ngay sau đó, một chỉ định đơn giản bởi những giám mục trên tất cả các phương tiện truyền thông nhà nước đã diễn ra. Tòa Tổng Giám Mục đã bị đóng cửa trong nhiều tháng. Nhân viên của ngài đã khóa trái cửa bên ngoài Tòa Giám Mục để ngăn chặn các cuộc tấn công bất ngờ của đám quần chúng tự phát của chính quyền, thường xuyên từ bên ngoài, la hét các khẩu hiệu ca ngợi cộng sản và đất nước và thậm chí với lòng yêu nước của Đức Giám Mục Đây không chỉ là một kinh nghiệm cá nhân đau khổ kinh hoàng xảy ra cho vị giám mục và cho giáo dân của ngài, mà còn gây cản trở Đức Tổng giám mục trong công tác mục vụ. Sự an nguy của ngài và ngay cả mạng sống của ngài trong thời gian này đã lâm nguy nếu không nhờ vào sự yểm trợ không khoan nhượng của giáo dân cũng như sự quan tâm theo dõi của cộng đồng công giáo trên toàn thế giới.

Những mâu thuẫn này, dù âm thầm nhưng đã dần tích lũy đến mức chính và giám mục này còn nghĩ rằng mình nên ra đi vì lợi ích của giáo hội vì trong lúc việc đào tạo chủng sinh cũng bị giới hạn trong trường như việc truyền chức, bổ nhiệm hay chuyển linh mục. Ngoài ra còn gặp những trở ngại trong những sinh hoạt thông thường, đi lại, hội họp, hay khai triển những sáng kiến mới.

Đôi mặt với tất cả xung đột chủng loại ngài, có bao giờ Đức Tổng Giám Mục kêu gọi một cuộc biểu tình chủng tộc để nhúng vào những ngòi đã đổ xăng bột công viếng ngài? Ngài có chấp nhận bất kỳ cuộc phản vệ nào của các hãng thông tấn quốc tế với mục đích nói lên sự thật?

Cũng giống như Chúa Giêsu Kitô trước tòa phán xét của quan Phi-la-tô, vị tổng giám mục đau khổ này đã chọn sự yên lặng.

"Tất cả những ai cầm gươm sẽ chết vì gươm", Mt 26, 53. Đó không chỉ là một câu nói báo động với các Kitô hữu trong Kinh Thánh, những người trong bối cảnh xã hội Việt Nam, đó còn là một nhu cầu thiết thực cho những Công Giáo đức tin thật. Đối với họ, đời sống có nghĩa không có gì khác hơn là tận sát.

Ngay cả ta có thể thấy rằng các nhà lãnh đạo Giáo Hội tại Việt Nam đã rút thối lui trong cách cư xử với chế độ độc tài.

"Chúng ta cần những chế độ mới của Tòa Thánh khi đời sống với các vấn đề nảy sinh mới mà chỉ cần một sai lầm nhỏ sẽ gây ra thiệt hại to lớn cho Giáo Hội và đức nhân" [2], đây là phát biểu của Đức Giám Mục Phaolô Bùi Văn Đọc của Giáo phận Mỹ Tho trong buổi hội thảo nói trên.

"Một sai lầm nhỏ sẽ gây ra thiệt hại to lớn". Làm thế nào câu nói này có thể xác thực được đối với một chế độ tàn bạo như ở Việt Nam, một chế độ đưa ra những phản ứng cứng rắn đối với những người trích và bất đồng, đời sống đã được khắc ghi trong suốt buổi chiều lịch sử.

Chính Nhà nước cộng sản này đã chọn biện pháp đối đầu đối mặt cá nhân và tập thể phải phải từng người một cách hoàn toàn.

Đẳng cấp hay đồng đẳng?

Đức tin và phát triển, Giáo Hội tại Việt Nam đã không còn chọn lựa nào khác hơn là tìm kiếm "một sự hợp tác lành mạnh" giữa Giáo Hội và Nhà nước thông qua đời sống như những người đồng hành của Đức Thánh Cha Bênêđictô XVI trong huấn thị ngài dành cho các giám mục Việt Nam trong chuyến thăm Ad Limina của họ vào tháng Sáu vừa rồi [3].

Tuy nhiên, con đường đến đến cuộc đời sống mang lại thành quả với chính quyền vô thần là hết sức khó khăn và đầy chông gai với vô vàn những trở ngại.

Ngày ngày trước Lễ Giáng Sinh năm 1976, tại Thánh lễ bổn mạng Đức hội đồng đầu tiên của cái gọi là "Ủy ban Đoàn kết Công Giáo Việt Nam", hàng ngàn người tham dự đã không khỏi ngỡ ngàng khi các linh mục đồng thời đã cố gắng qua không được lòng cho Đức Giáo Hoàng, một câu chuyện bi thảm cho thấy sự ly giáo tách rời Vatican, một câu chuyện báo tinh thần với những lại của Giáo Hội đời

Tại Hà Nội và Miền Bắc, các quan ngôn luận của Đảng Cộng Sản tại Hà Nội, và các phương tiện truyền thông Nhà Nước khác đã liên tục đặt ra câu hỏi cho người Công Giáo "Hỏi [người Công Giáo] nghĩ sao là ai mà đòi 'đổi thoai' với chính quyền chúng tôi?"

Vì quá nhiều quy định trong tay, chính quyền Việt Nam đòi hỏi nhà nước sẵn sàng chịu đựng ý tưởng "đổi mới" là một phần của thể chế chính trị để giải quyết tranh chấp với người dân của mình, bất kể họ là ai. Kể từ khi chính sách xã hội mới xung đột hay tranh chấp trong nước của các quan thầy và người yểm trợ của họ là Trung Quốc, họ xích lại gần nhau, đe dọa, bắt cóc, đàn áp, và cầm tù như là cách để bắt mọi người và trừng trị những ai bất đồng chính kiến và chỉ trích họ.

Sáng hôm Thứ Hai 27 tháng Bảy, Cha Phaolô Nguyễn Đình Phú, linh mục của giáo xứ Dũ Lễ đã bị đánh đập tàn nhẫn bởi một nhóm công an thuộc địa phương và tay sai khi ngài trên đường đến giáo xứ Tam Tòa. Tòa Giám Mục Giáo phận Vinh đã khiêu khích người khốn khổ lên quyên ban Nhân dân tỉnh Quảng Bình và yêu cầu Cha Phêrô Nguyễn Thế Bính, chánh xứ Hà Lễ, giáo xứ gần nhất, đi cùng với ông Trần Công Thuần, Phó Chủ tịch tỉnh Quảng Bình, đến thăm Cha Phaolô Phú.

Tối hôm trước, ông Thuần bị mất hút. Ngay sau khi ông vắng đi xa, các tay du côn đã xúm vào hành hung Cha Bính một cách tàn nhẫn trước khi ném ngài từ tầng 2 của tòa nhà.

Khi áp lực còn đang sôi sục, Đức Giám Mục Phaolô Maria Cao Đình Thuyên của Giáo phận Vinh đã kêu gọi đổi mới hòa bình. Ngài kêu gọi của ngài đã bị gạt qua một bên trong khi quân đội và cảnh sát được đặt trong tình trạng báo động và triển khai dày đặc trong khu vực. Không đổi mới, cũng không một lời xin lỗi từ Ủy ban Nhân dân tỉnh Quảng Bình. Thay vào đó, ít tháng sau, họ đã chỉ ra một số tiến bộ không đáng kể của chính quyền Đức Mẹ ruột là người nghĩa trang của Giáo Xứ Bàu Sen, trong khi đe dọa thực hiện nhiều hành động của các đoàn thể của họ.

Song song với thái độ chính quyền thiếu thiện chí làm việc với người của các tôn giáo, họ còn có những đòi hỏi bất hợp pháp tài sản của giáo hội, khiến cho sự căng thẳng càng thêm sôi sục trong những năm vừa qua.

Trong thời đại của thế kỷ 21, giá trị đất đai đã tăng với tốc độ chóng mặt. Khi giá trị của tài sản tôn giáo được định giá cao, tiềm năng kinh tế của chúng rất lớn, chính vì vậy mà chính quyền phải tìm cách để giành chúng với tay mình vì lợi ích cá nhân.

Nói theo lời của người dân, khi "tất cả đất đai thuộc sở hữu toàn dân và nhà nước đại diện nhân dân quản lý", chính quyền đã áp dụng trên khắp Việt Nam đã buộc các nhà lãnh đạo tôn giáo "hiện tại" tài sản tôn giáo. Trong hầu hết trường hợp, công tác phá dỡ tài sản đã sớm được khởi động trước khi các nhân viên có thẩm quyền, để biến các tài sản này thành khách sạn, nhà hàng, và vũ trường.

Theo cùng một cách thức, làn sóng các nhà thờ, tu viện, chủng viện, trường học, bệnh viện, và các trung tâm xã hội khác trong cộng đồng bị rơi vào tay của các quan chức địa phương.

Trong một loạt vụ cướp tài sản của Giáo Hội, Giáo Hoàng Học Viện Đà Lạt rộng 79.200 m² là bị biến đổi một phần. Đức Giám Mục Phêrô Nguyễn Văn Nhơn, Chủ tịch Hội đồng Giám Mục Việt Nam bị buộc phải "hiện" chủng viện lớn nhất và thân yêu nhất trong trái tim của nhiều giám mục và linh mục Việt Nam cho chính quyền Đà Lạt. Đức Giám Mục cho hay hôm 25/11/2009: "Đã có 14 linh mục xuất thân từ đây được phân phong giám mục" [5].

Trợ giúp từ Tòa Thánh

Với sự sắp đặt của chính nghĩa Công Sơn ở Đông Âu, việc tiếp cận với thế giới bên ngoài, và việc mở cửa cho Tây Phương, đặc biệt là Hoa Kỳ, bắt đầu bằng việc dỡ bỏ rào cản mà Việt Nam đã áp dụng vào tháng 2 năm 1994, bình thường hóa quan hệ vào tháng 7 năm 1995, và việc gia nhập WTO vào tháng 11 năm 2006; công bằng mà nói đã có sự cải thiện về mặt pháp lý và thể chế do tôn giáo. Tuy nhiên, không thể phủ nhận rằng thể chế tôn giáo vẫn còn là một kinh nghiệm rất khác biệt so với Việt Nam hiện nay, và những ngóc ngách đã công khai đôi khi vẫn xảy ra.

Kể từ khi phái đoàn đầu tiên của Tòa Thánh visit thăm vào năm 1989, tình hình Giáo Hội tại Việt Nam đã được cải thiện một phần do các nỗ lực liên tục của Tòa Thánh nhằm duy trì một cuộc đối thoại chính thức với chính quyền, bao gồm chuyến visit thăm Việt Nam gần nhất hàng năm của phái đoàn Tòa Thánh Vatican.

Trong visit thăm này, vào trước cuộc gặp gỡ giữa Đức Thánh Cha Bênêđictô XVI và nhà lãnh đạo cộng sản Việt Nam Nguyễn Minh Triết vào ngày 11 Tháng Mười Hai, người Công Giáo Việt Nam đã bày tỏ niềm hy vọng lớn lao.

Phải đối mặt những bách hại trong những năm gần đây, hy vọng Tòa Thánh có thể tận dụng cơ hội này để báo với Giáo Hội tại Việt Nam và hỗ trợ những nhu cầu.

Một khác, họ cũng biết rằng chuyến visit thăm của chính thể Nguyễn Minh Triết đã được thiết lập kể từ thời điểm diễn ra vào thời điểm khi mà Việt Nam còn hạn chế bao giờ hết chế giễu thành tích xấu xa về vi phạm nhân quyền và tôn giáo. Bên cạnh tôn trọng Đức Giáo Hoàng và Tòa Thánh, mà họ luôn trung tín kiên vững ngay cả khi trả giá bằng những đau khổ không cùng, người Công giáo Việt Nam vẫn không muốn thấy Giáo Hội hoàn vũ là một giáo hội không tiến bộ trở thành nạn nhân của sự đối lập của chính quyền Việt Nam.

Ngày 25 tháng Giêng năm 2007, Thứ trưởng Việt Nam Nguyễn Tấn Dũng đã có một chuyến visit thăm lịch sử đến Đức Thánh Cha Bênêđictô XVI và các viên chức Tòa Thánh Vatican. Ba tuần sau đó, ngày 19 tháng Hai năm 2007, công an bao vây và đột kích vào Tổng Giáo Phận Huân để lục lọi văn phòng, tịch thu máy vi tính, các thiết bị điện tử, và bắt Cha Nguyễn Văn Lý, một linh mục Công Giáo. Cha đã bị cầm tù 14 năm vì cáo buộc phỉ báng tài liệu trích những hạn chế của chính quyền và thể chế tôn giáo và thể chế chính trị.

Còn những người đã không đồng ý với đó. Giáo Hội tại Việt Nam kể từ đó phải chịu đựng đau khổ những hạn chế bao giờ hết. Thánh Lễ cho người Công Giáo ở Sơn La và rất nhiều thị trấn ở Tây Nguyên bị (chính quyền) tịch thu không cấp giấy phép, ngay cả những ngày Lễ lớn như Giáng Sinh và Phục Sinh. Các tu sĩ ở Thiên An - Huân, Vĩnh Long, Long Xuyên, và Nha Trang đã bị bắt giam, trục xuất và san bằng để xây dựng khách sạn và khu du lịch. Các tu sĩ Dòng Chúa Cứu Thế và giáo dân tại Thái Hà liên tục bị tấn công về thể lý. Thậm chí họ bị xét xử hình sự vì thể chế các cuộc phản đối ôn hòa với phán quyết bất công. Ngay cả Đức Tổng Giám Mục Giuse Ngô Quang Kiệt cũng không thoát khỏi những mưu toan hiểm độc.

Giữa những ngóc ngách đã công khai hiện nay, điều gì sẽ xảy ra cho Giáo Hội tại đất nước này sau chuyến visit thăm này?

Chú thích:

[1] Công văn của Chủ tịch Nguyễn Văn Thọ Thọ gửi Đäc Giám Mục Phêrô Nguyễn Văn Nhơn, Chủ tịch Hội Đồng Giám Mục Việt Nam – ngày 23/09/2008

[2] Quan hệ Giáo Hội và Nhà Nước tại Việt Nam – Đäc Giám Mục Phaolô Bùi Văn Đọc - <http://vietcatholic.net/News/Html/73996.htm>

[3] Huân täc của Đäc Thánh Cha Bênêđictô XVI dành cho các giám mục Việt Nam trong chuyến thăm “Ad Limina” - Thứ Bảy 27/06/2009

http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/2009/june/documents/hf_ben-xvi_spe_20090627_ad-limina-viet-nam_en.html

[4] Đäc Giám Mục Phanxicô Nguyễn Văn Sang - <http://vietcatholic.net/News/Html/58310.htm>

[5] Đäc Giám Mục Phêrô Nguyễn Văn Nhơn - ngày 25/11/2009
<http://vietcatholic.net/News/Html/73866.htm>